

Proje Yaklaşımı ve Okul Öncesi Dönemdeki Yeri

Uzman Seda ÖZKUBAT

Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Öğretmeni

sedaozkubat@gmail.com

Özet

Çocukların ilgileri doğrultusunda belirlenmiş eğitsel değeri olan herhangi bir konunun derinlemesine incelenmesi olarak tanımlanan proje yaklaşımı, son yıllarda okul öncesi eğitimde sıklıkla yer almaya başlamıştır. Merak ve keşfetme duygusunun oldukça yüksek oranda yaşandığı bu dönemde uygulanan proje yaklaşımli eğitim programları çocukların tüm gelişim alanlarını desteklemekte, aynı zamanda sorgulayıcı, araştıran, neden sonuç ilişkisi kurabilen, özgüveni yüksek, sorumluluk sahibi, yaratıcı bireylerin yetişmesinde etkili olmaktadır. Proje çalışmaları aracılığıyla eğitim sürecine aktif katılım sağlayan çocuklarda kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesi sağlanmaktadır. Bu çalışma ile proje yaklaşımına dayalı eğitimin tanımı ve içeriği, iyi bir proje yaklaşımli eğitim programında olması gereken özellikler ve proje yaklaşımının çocuk gelişimine etkilerine değinilerek bu konulara dikkat çekilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Proje yaklaşımı, okul öncesi eğitim, öğrenme yaşantıları

The Project Approach and Its Place in Preschool Education

Abstract

The project approaches defined as a thorough examination of any subject with instructional value selected according to children's interests has been frequently included in preschool education in recent years. Project-based education programs in preschool, a period of high curiosity and sense of wonder, promote child development in all domains and, at the same time, are effective in raising inquisitive, investigative, responsible and creative individuals who can establish cause and effect relationships and have high self-esteem. Permanent learning occurs in children who actively participate in the learning process through project activities. This study aimed to discuss the definition and meaning of project-based education, the characteristics of a good project-based education program and the effects of the project approach to child development, as well as, to raise awareness on the subject.

Keywords: Project approach, preschool education, learning experience.

GİRİŞ

Son yıllarda eğitimde kullanılacak etkili öğretim yöntemleri geliştirmek, eğitimcilerin üzerinde çalışmalar yaptığı en önemli amaçlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için yapılan çalışmalar “En iyi öğretim modeli nedir?” sorusuna dikkat çekmiş ve bu doğrultuda farklı kültürlerde çeşitli kuram ve uygulamalar ortaya çıkmıştır (Temel vd. 2012).

Erken çocukluk dönemi, çocukların içinde yaşadıkları çevreyi gözlemlene becerilerinin desteklenebilmesi için oldukça verimli bir dönem olarak kabul edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında erken çocukluk döneminde çocukların merak, keşfetme, gözlem yapma vb. becerilerinin geliştirilebilmesi için geleneksel eğitim programlarının tersine öğrenmenin çok boyutlu olarak gerçekleştirilmesini sağlayan proje tabanlı eğitim yaklaşımı uygulamaları önem kazanmaktadır (Helm ve Katz, 2001).

Proje yaklaşımli eğitim programları, çocukların gelişim alanlarını tüm boyutları ile ele aldığından, son yıllarda dünyada uygulanan erken çocukluk eğitimi ile ilgili yeni yaklaşımların birçoğunda yer almaktadır (McAninch, 2000'den akt. Kandır ve Kurt, 2010). Proje tabanlı eğitim yaklaşımı, çocukların ilgi ve merakları doğrultusunda belirlenen konu ışığında çocukların aktif olarak katılımları ve öğretmen rehberliğinde bir eğitim programı içerisinde gerçekleştirilen etkinlikler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Temel vd. 2012).

Proje yaklaşımına dayalı eğitim, geleneksel eğitim modelinin yerine kullanılabilir alternatif bir model olarak değil, aktif eğitim kapsamında bütüncü bir yaklaşım olarak kullanılmaktadır. Geleneksel eğitim modelinde, eğitici etkinlikleri gerçekleştirmek amacıyla sıklıkla, temalardan ve ünitelerden yararlanılmaktadır. Bu sırada öğretmen, hazırladığı plan doğrultusunda, tema ve ünite ile ilişkili kitaplardan, fotoğraflardan ve diğer materyallerden yararlanarak, çocukların bilgi edinmesini ya da kavramları kazanmasını sağlamaktadır. Ancak yapılan tüm bu çalışmalarda, çocukların soru sorma ve bu sorulara cevap arama, araştırma yapma için hevesli olma gibi özelliklerini geliştirebilmelerini sağlayacak olanaklar ve ortamlar yaratılmamaktadır. Bu bakımdan son yıllarda, derinlemesine öğrenmeyi destekleyen farklı yaklaşımlarla eğitim programlarının bütüncüleştirilerek zenginleştirilmesinin önemi giderek daha fazla vurgulanmaya başlanmıştır (Katz ve Chard, 2000).

Proje Yaklaşımına Dayalı Eğitimin Tanımı ve İçeriği

Proje yaklaşımı, “Çocuğun zihin gücünü, yaşamını geliştiren yaşadığı çevreyi anlamasını sağlamayı amaçlayan, informal ve açık uçlu etkinliklerle çocuğun sahip olduğu becerileri çeşitli durumlarda kullanmasına özendirilen bir yaklaşım olarak tanımlanmaktadır (Katz ve Chard, 2000). Okul öncesi dönemde kullanılan proje yaklaşımına dayalı eğitim, uygulanan matematik, müzik etkinlikleri gibi tek bir etkinlik olarak değil; tüm etkinlikleri içeren ve eğitim programının tamamı ile birlikte gerçekleştirilen bir eğitim modelidir (Trepainer-Street, 1993'den akt. Bıçakçı, 2009). Projeler, çocukların ilgileri dâhilinde belirlenen yöntem ve teknikler aracılığıyla, konular hakkında derinlemesine araştırmalar yapmayı gerektirir. Özellikle okul öncesi dönem ve ilköğretim birinci kademedeki sıklıkla kullanılan bir yöntem olan yaklaşımda, çocukların derinlemesine araştırma yaptıkları konularla ilgili iç görü kazanmaları amaçlanmaktadır (Schuler, 2000; Roopnarine ve Johnson, 2005). Ho (2001), proje yaklaşımli eğitimin, çocukların sosyal, dil gelişimleri ve öğrenme becerileri üzerindeki etkisini incelemiş, eğitim sürecinde kullanılan videolar, portfolyolardan yararlanmıştır. Araştırma sonuçları, proje yaklaşımli eğitimlerin çocukların dil, sosyal ve öğrenme becerilerini artırdığını, kalıcı öğrenmeler gerçekleştirdiğini ortaya koymuştur.

Proje yaklaşımı, bireysel çalışmalar ya da küçük gruplar ile birlikte doğal koşullar içerisinde problem durumlarına çözüm bulmaya yönelik bir yaklaşım olarak kabul edilir (Korkmaz ve Kaptan, 2001). Bu süreç, belli zaman dilimlerinde gerçekleştirilen, gösteri, ürün ya da performansla sonuçlanan aşamaları kapsamaktadır. Yaklaşım, çocukların ortaya çıkan ürün ya da performansı desenleme, planlama ve oluşturmaya yönelik bilgi ve beceriler kazanmalarına yardımcı bir programdır (Gültekin, 2005). Kurt (2007), proje yaklaşımli eğitim programlarının beş altı yaş çocuklarının sosyal uyum becerilerine etkisini incelemiş ve deney grubundaki çocuklara 23 haftalık proje yaklaşımli bir eğitim

programı uygulamıştır. Araştırma sonuçları, sosyal uyum ve becerilerde deney grubu lehine anlamlı farklılıkların olduğunu ortaya koymuştur.

Proje yaklaşımı, çocukların ilgileri doğrultusunda seçtikleri çalışma alanında bireysel ya da küçük gruplar halinde yaptıkları aktif katılımlı, etkileşimli bir süreç olduğu için çocuk gelişimi üzerinde oldukça etkili olan bir yaklaşımdır (Bıçakçı ve Gürsoy, 2010). Proje yaklaşımının temel amacı, çocukların zihinsel yaşantılarını geliştirmek olduğundan; zihinsel gelişimin kapsamında yer alan bilgi ve becerilerin yanı sıra duygusal, ahlaki ve estetik duyguların da gelişimi desteklenmektedir. Proje yaklaşımında uygulanacak olan eğitimde, çocukların zihinlerinin tüm kapsamının hedeflenmesi temel amaç olmalıdır. Çocukların sorgulayıcı bireyler olmaları, çevrelerinde yer alan önemli olaylarla ilgili bilinç sahibi olmaları desteklenmelidir (Temel vd. 2003). Dizman-Özaslan (2010), proje yaklaşımına dayalı eğitimin anasınıfına devam eden çocukların okul olgunluğuna etkisini incelemek amacıyla yaptığı araştırma sonucunda, deney grubu lehine anlamlı farklılıklar olduğunu saptamıştır.

Proje yaklaşımının en önemli özelliği, çocuklar ve öğretmen tarafından derinlemesine düşünülüp, üzerinde yoğunlaşılan soruların cevaplarının arandığı bir araştırma üzerine kurulmuş olmasıdır. Bu yaklaşımda ortaya konan hedef, öğretmen tarafından sorulan soruların doğru cevaplarını bulmakla beraber, proje sırasında kullanılan aktif öğrenme yöntemi ile kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesidir (Dowell, 1996 ve Katz, 1994'den akt. Kandır ve Erdemir, 2002).

Proje Yaklaşımını Geleneksel Öğrenme Yaşantılarından Ayıran Farklar

Geleneksel eğitim modelinde, öğretmen etkinlikleri gerçekleştirmek amacıyla sıklıkla materyallerden yararlanarak, bilgi ya da kavram öğretimleri yapmaktadır. Ancak yapılan bu çalışmalar; çocukların soru sorma, bu sorulara cevap bulma, araştırma yapma gibi özelliklerini geliştirmelerini engeller. Geleneksel eğitim ile proje tabanlı eğitim programları arasındaki farklılıklar şu şekilde sıralanabilir:

- Geleneksel eğitimde önceden belirlenen öğrenme yaşantıları bir ya da iki haftayı kapsayan kısa zaman aralıklarını kapsarken; proje yaklaşımında genellikle birkaç hafta ya da birkaç ayı kapsayan öğrenme süreçleri söz konusudur.
- Geleneksel eğitimde yer alan konuların öğrenciler tarafından ilgi çekici bulunması zorunluluğu yokken; proje tabanlı öğrenme yaklaşımında konu belirlemede en önemli faktör ilgidir.
- Geleneksel eğitimde planlar öğretmen tarafından geliştirilip sunulurken; proje tabanlı öğrenme yaklaşımında öğretmen çocukların yaptıkları araştırmaları gözlemler ve ilgi doğrultusunda projenin bir sonraki aşamasını şekillendirir.
- Geleneksel eğitimde öğretmen tarafından belirlenen genel hedefler doğrultusunda özel hedeflere yine öğretmen tarafından karar verilir. Bunun aksine proje tabanlı öğrenme yaklaşımında öğretmen, çocukların önceki bilgi birikimlerini değerlendirebilmek amaçlı bir ağ oluşturur ve sonrasında öğrencilerin istekli oldukları konuyla ilgili proje düzenlemeleri yapar.
- Geleneksel eğitimde bilgiye sınıfa getirilen kaynaklar, küçük ve büyük grup etkinlikleri ile ulaşılırken; proje tabanlı öğrenme yaklaşımında bilgi, çocukların aktif katılım sağladığı araştırmaların yapılması ile edinilir.
- Geleneksel eğitimde kaynaklar öğretmenler tarafından temin edilirken; proje tabanlı öğrenme yaklaşımında kaynaklar çocuklar, öğretmenler, uzmanlar ya da alan gezilerinden elde edilen veriler aracılığı ile toplanır.
- Geleneksel eğitimde alan gezilerinin programa dâhil edilmesi çok fazla önemsenmezken; proje tabanlı öğrenme yaklaşımında alan gezileri çalışmaların önemli bir parçasını oluşturur.
- Geleneksel eğitimde yapılan sunumlar genellikle tekrarlanmazken; proje tabanlı öğrenme yaklaşımında sunumlar projenin ilerleyişine göre bilgi ve yeteneklerdeki gelişimin görülebilmesi için tekrarlanır (Helm ve Katz, 2001).

Bu açılardan bakıldığında proje yaklaşımı, avantajları sebebiyle son yıllarda ilgi çeken bir öğretim yaklaşımı olarak kabul edilmekte, çocukların disiplinler arası ilişkileri görme becerileri kazanmalarını sağlamaktadır (Hamilton ve Hamilton, 1997'den akt. Dede ve Yaman, 2003).

Proje Çalışmalarında Ele Alınması Gereken Amaçlar

Proje çalışmalarının planlaması yapılırken üzerinde durulması gereken en önemli nokta, çocukların çevrelerinde olan bitenleri algılayabilmeleri, bu yolla zihinsel yaşantılarını ve gelişimin diğer alanlarını kapsayan sosyal, duygusal, estetik duyarlılıklarını geliştirmek olmalıdır. Bu açıdan bakıldığında iyi bir proje çalışması;

- Okulun gerçek bir yaşam amacı olarak görülmesini sağlamak,
- Çocukların işbirliği yapmalarına imkân vermek,
- Çocukların ne öğrenmeleri ve bunu en etkili şekilde öğretebilecek yöntemlerin neler olduğunu bilmek,
- Gelişimin tüm alanlarına eşit derecede önem vermek,
- Çocukların öğrenmelerini kolaylaştırmak ve öğretmenin daha az müdahalesini gerektirmek,
- Sosyal, duygusal ve zihinsel becerileri yaşayarak öğretmek,
- Çocukların süreçten (yapılan iş, beraber oldukları kişiler...) zevk almalarını sağlamak,
- Çocukların oyun oynama gereksinimlerini doğal bir şekilde karşılamak,
- Toplum içinde farklı sosyal rolleri tanımalarını ve bu rollerin amaçlarını anlamalarına yardımcı olmak amaçlarını içermelidir (Tuğrul, 2002; Gültekin, 2005; Webster, 1991).

Proje Çalışmalarında Konunun Belirlenmesi

Proje konuları belirlenirken; çocukların günlük yaşantılarından ve çevrelerinden yararlanılması, ilgi, gereksinim, yaş, eğitim programı hedefleri, okulun coğrafi özellikleri, yerel kaynakların kullanılabilirliğinin göz önünde bulundurulması çok önemlidir. Çocukların motivasyonlarını arttırmak amaçlı olarak hayali konuların seçimi yerine, bisiklet, pazar yeri vb. konuların seçimi daha etkili olacaktır (Kandır ve Kurt, 2010). Özellikle okul öncesi dönemde yer alan çocukların tüm sınıfın birlikte gerçekleştirdiği deneyimlere daha az sahip olmaları, bu dönemde uygulanan proje yaklaşımının konu seçiminde daha dikkatli olunmasını gerektirir. Çünkü çocuklar, çalışılacak konu ile ilgili ne kadar fazla deneyime sahip olurlarsa araştırma sürecinde de neler yapabileceklerini o oranda anlamlandırabilmektedirler (Helm ve Katz, 2001). Somut, doğrudan yaşantılar ve gerçek nesnelere projenin işleyişi açısından etkili olacaktır (Kandır ve Kurt, 2010).

Proje konusunun seçiminde çocukların ilgilerinin dikkate alınması, katılımların en üst düzeyde gerçekleşebilmesi için önemlidir. İlgi faktörü farklı bir şekilde göz önüne alındığında, çocukların ilgileri doğrultusunda öğretmenlere sordukları soruların proje konusu olarak belirlenebilmesi durumu karşımıza çıkmaktadır. Bu durum çocukların aktif katılımlarını sağlar (Helm ve Katz, 2001).

Konu seçiminde aile ve yaşanan toplumun özelliklerini göz önüne almak, projelere destek sağlanabilmesi için gerekli olmaktadır (Katz ve Chard, 1998'den akt. Temel vd. 2003). Birçok okul öncesi eğitim kurumunda uygulanan proje yaklaşımında eğitim programlarında, aile katılımlarına yer verilmesi anne babalarda çeşitli değişimlere neden olmaktadır. Bunlar;

- Anne babaların çocukların öğrenme becerileri ile ilgili düşünceleri değişmiştir.
- Anne babalar çocuklarının öğrenme süreçlerinde daha aktif bir şekilde yer almaya başlamışlardır.
- Anne, baba ve çocuk iletişimi daha kaliteli bir hal almıştır.
- Anne babalar çocuklarının öğrenme süreçleriyle ilgili iş bölümü yapmışlardır.

- Baba katılımları artmıştır (Liu ve Chien, 1998).

Proje çalışmalarının konuları iki farklı şekilde belirlenebilmektedir. Bunlar, çocuk temelli ve öğretmen temelli olmak üzere ikiye ayrılmaktadır:

- **Çocuk temelli konular:** Proje çalışmalarında konunun çocuklar tarafından belirlenmesi çalışmaların daha zevkli ve çocukların kazanımlarının daha fazla olmasında etkili olmaktadır (Hedges, 2004). Konular, çocukların herhangi bir duruma ilgi göstermeleri ve sorular sormaları ile birlikte ortaya çıkabilmektedir. Ancak bu noktada dikkat edilmesi gereken durum, seçilen konuların yüksek eğitsel değerlere sahip olmaları gerektiğidir (Helm ve Katz, 2001'den akt. Temel vd. 2003).
- **Öğretmen temelli konular:** Proje yaklaşımında konu seçimi, öğretmenlerin sınıfları için belirli temel konuları seçmesi yoluyla da gerçekleştirilebilir. Burada dikkat edilmesi gereken durum, mevcut programın göz önüne alınmasıdır (Aslan, Köksal-Akyol, 2006).

Konu seçiminden sonra öğretmenin yapması gereken, konu ağını oluşturmaktır. Konu ağı, düşünce ve bilgilerin farklı konu başlıkları altında gruplanması olarak tanımlanmaktadır (Katz ve Chard, 2000). Konu ağı beş aşamada gerçekleştirilir.

Bu aşamalar;

1. Aşama: Proje çalışmalarında konu ağı oluşturulurken ilk aşama, konu ile ilgili her bir fikrin kâğıda yazılması ile başlar. Hastane konusunda ambulans, doktor, röntgen aleti, hemşire, bekleme odası, resepsiyon, yatak, ameliyathane, bandaj vb. akla gelen her bir fikir yazılır ve düzenlenir. Fakat okul öncesi dönem çocuklarının okuma-yazma bilmemeleri nedeniyle belirlenen düşüncelere ilişkin resimlerin kullanılması daha uygun olacaktır.

2. Aşama: Bu aşamada konu ile ilgili bir araya getirilen düşünceler gruplandırılmaktadır.

3. Aşama: Bir önceki aşamada oluşturulan gruplar geniş ise, bu gruplar alt başlıklara bölünür. Örneğin; hastane konusu için insanlar grubu çalışanlar ve hastalar diye iki alt başlığa ayrılabilir.

4. Aşama: Bu aşamada ise konu ağı için birkaç öğretmen bir araya gelir ve beyin fırtınası yaparak bu şekilde birbirlerinin fikirlerini inceler, kendi ağlarını genişletmeleri için fırsat sağlarlar.

5. Aşama: Bu aşamada, elde edilen tüm fikirler toplu olarak yazılır (Katz ve Chard, 2000'den akt. Bıçakçı, 2009).

Proje Çalışmalarının Aşamaları

Proje çalışmaları üç aşamadan oluşmaktadır. Proje çalışmalarının her biri tıpkı bir hikâye gibi, kendi içinde akılda kalıcı olan giriş, gelişme ve sonuç bölümleriyle tanımlanabilmektedir. Her bir aşamada öğretmen, çocukların öğrenmesi için oldukça özenli olmalıdır. Çocuk ve öğretmenlerin bir aşama için beklentileri keşiştiği zaman diğer aşamaya geçilir. Bu süreç çalışma sonlandırılıncaya kadar devam eder (Chard, 1998).

Projenin başlama aşaması (Planlama ve başlama)

Projenin başlangıç aşamasında öğretmenin ilk yapması gereken, çocukların bireysel farklılıklarını dikkate almak ve onların ilk deneyimlerinin bugünkü yaklaşımlarının temelini oluşturacağını farkında olmaktır. İlgi çeken ve uygun bir şekilde çalışma fırsatı sağlayacak bir konu seçildikten sonra, çocukların konuyla ilgili hazır bulunuşluk değerlendirmelerini yapmak amacıyla, yaratıcı fikir üretilmesine fırsat sağlamak gerekmektedir. Bu aşamada çocuklar, ana konunun tartışılmasıyla ilgilenirler ve kendi deneyimlerine dayanarak fikir ve hikâyeler oluştururlar. Çocuklar kendi deneyimlerini ifade ederken ana fikrin temel yaklaşımını fark ederler. Yine bu aşamada anne babalara çalışmanın ana konusunu açıklayan bir mektup gönderilir ve aileler kendi yetenek ve deneyimlerini paylaşmak için adına davet edilirler (Chard, 1998). Bu aşamada, proje yapım etkinlikleri için çocukların evlerinden uygun malzemeleri getirmeleri ve materyal toplamaları sağlanır. İlk aşamada tüm soruların cevapları bir sonraki araştırma için toplanmaktadır ve çocukların

araştırmak isteyecekleri soruların listesiyle bitirilmektedir. Projenin başlaması aşaması, kendi içinde üç basamak dâhilinde gerçekleştirilir (Kandır ve Kurt 2010; Temel vd. 2003.)

Bunlar:

- **İlk başlama noktası:** Bu aşama çocukların dikkatlerinin çekilmesi ile başlamaktadır. Bu durum, paylaşılan kişisel deneyimler, öykü, video, herhangi bir nesnenin sunumu ile gerçekleştirilebilmektedir (Chard, 1998).
- **Ana tema ağ (web) planı:** Bu aşamada ise, projeye katılan çocukların tümü ortak bir noktada bir araya gelerek fikir ve tecrübeler paylaşır. Bu noktada öğretmen, her bir çocuğun paylaşım ve araştırmalarına rehberlik etme sorumluluğunu taşır. Örneğin, okul servisi adlı projede konuyla ilgili tecrübeler paylaşılır, ortak noktalar belirlenir (servisi bekleme, yer bulma, okula doğru yola çıkma vb).
- **Soruların listelenmesi:** Tüm diğer aşamalardan sonra cevapları aranan soruların bir araya getirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Listelenen sorulara, sonrasında ortaya çıkan merak durumlarına yönelik yeni soru eklemeleri yapılabilir. En son aşamada ise, listelenen sorular tartışılır (Chard, 1998).

İnceleme ve sunum aşaması (Alan çalışması)

İnceleme ve sunum aşaması, proje süresince gerçekleştirilmesi planlanan tüm etkinliklerin ayrıntılı olarak uygulanmasını gerektiren aşamadır. Bu aşama içerisinde; alan gezileri, konuk çağırma gibi etkinlikler aracılığıyla ilk elden bilgi edinme gerçekleştirilir. Sonrasında ise, elde edilen bu bilgiler doğrultusunda yapım ve dramatizasyon etkinlikleri yapılır. Bu aşamada öğretmenlerin odaklanmaları gereken nokta, çocukların ilk elden deneyim sahibi olmalarını ve diğer tüm kaynakları toplamalarını sağlamak olmalıdır. Düzenlenen geziler aracılığıyla gerçek nesnelere ve süreçler incelenir, listelenen sorulara yenileri eklenir. Çocukların bu süreçte edindikleri deneyimler ile okuma, yazma, çizme, hesaplama, bilgi toplama, farklı buluşlar ortaya koyma vb. etkinlikler gerçekleştirilmeleri beklenir (Katz ve Chard, 1998'den akt. Temel vd. 2003). Bu aşama kendi içinde üç basamak dâhilinde değerlendirilmektedir.

Bunlar:

- **Alan ziyareti:** Çocukların nesnelere, bitkileri, hayvanları, araçları, olayları, malzemeleri, insanları ve süreçler arasındaki ilişkiyi doğrudan gözlemleme fırsatı sağlayan alanlara ziyaretlerini içermektedir (Chard, 1998).
- **Alan çalışması iş takibi:** Çocukların alan ziyaretleri hakkında tartışmaları, ziyaret esnasında neler olduğu, yapılan konuşmalar, neler görüldüğü ve öğrenilenler hakkında konuşulur. Bilginin ikinci kaynağı olarak da ansiklopedilere, kitaplara, cd'lere ve internete başvurulur. Böylece yeni sorular ortaya çıkar, bunlar not edilir. Sonrasında ise alan çalışması iş takibi planlanır (Chard, 1998).
- **Uzmanların ziyaret edilmesi:** Alanla ilgili uzmanları ziyaret etme ya da uzmanların çocuklarla konuşmak ve soruları cevaplamak üzere sınıfa çağrılmalarıyla gerçekleştirilebilir (Chard, 1998).

Projenin sonlandırılması aşaması

Bu aşamada projenin sunumu yapılır. Proje süresince elde edilen bilgiler okul müdürü, diğer yöneticiler ve ailelerle paylaşılır. Burada amaç, öğrenilenin iletilmesidir. Ayrıca çocukların edindikleri deneyim ve bilgileri çeşitli dramatik etkinlikler, öyküler, şiirler ile sunmaları da bu aşamanın içeriklerini oluşturmaktadır (Temel vd. 2003; Chard, 1998).

Proje Yaklaşımının Çocuk Gelişimine Olan Etkisi

Proje çalışmaları çerçevesinde yapılan araştırmalar ve incelemeler, çocukların zihinsel kapasitelerinin geliştirilmesiyle birlikte sosyal beceriler kazanmalarına da fırsat vermektedir. Bu çalışmalar çocukları,

paylaşım, tartışma, önceki tecrübe ve bilgileri kullanma, yeni bilgileri kaydetme, taslaklar hazırlama, öyküler üretme, çizimler yapma, dramatik oyunlar oynama, uzmanlarla görüşmeler yapma vb. birçok faaliyet içine sokar. Proje çalışmaları çocukların disiplinler arası kazanımlar edinmelerini de sağlamada oldukça etkili bir yöntemdir. Bu yaklaşımda çocuklar, ilgi alanlarını genişletme hususunda cesaretlendirilirler, belli yerlerde ve aşamalarda görev alarak sorumluluk bilinci edinirler ve ayrıntılı araştırma yapmayı öğrenirler. Proje yaklaşımında esas amaç, geleneksel öğretim metodlarının dışına çıkmaktır (Roopnarine ve Jhonson, 2005). Proje öğretimlerinde karar vermek için sorumluluk hissetme, planlama yapma, çocukların birlikte öğrenmelerini sağlama söz konusudur. Grupla karar verme, alan çalışması yapma, keşfetme ve fikirleri ortaya koyarak paylaşma davranışları kazandırır (Eliason ve Jenkins, 2003).

Proje yaklaşımı süresince gerçekleştirilen etkinlikler aracılığıyla, planlama yapma, grupla beraber hareket edebilme, keşfetme, fikirleri paylaşma gibi becerileri geliştirmektedir. Bununla beraber bilimsel düşünme becerileri gelişmiş, araştıran ve sorgulayan günlük yaşantı içerisinde yer alan rolleri canlandıran, algı, bellek ve problem çözme becerileri gelişmiş, neden sonuç ilişkisi kurabilen bireylerin yetişmesinde son derece etkili olmaktadır. Proje boyunca kaynak arama ve kullanma yoluyla kendi kendine bilgi edinme sonucu kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesi sağlanır (Temel vd. 2003).

Proje çalışmaları, çocukların yeteneklerini keşfetmelerini sağladığından içsel motivasyonu güçlendirmektedir. Çocukları çalışacakları alan konusunda destekleyen proje çalışmaları ihtiyaçlar doğrultusunda eğitim alınmasını sağlar (Korkmaz ve Kaptan, 2001). Bu açıdan bakıldığında, eğitim programları içine dâhil edilen proje çalışmalarının çocukların eğilimleri, sahip oldukları hazır bulunuşlukları ve duyguları ele alınarak planlanmalıdır. Proje çalışmalarının temel amacı, çocukların çevrelerinde gerçekleşen olayları algılayabilmelerini sağlamak olmalıdır (Roopnarine ve Jhonson, 2005).

Proje çalışmaları aracılığıyla çocuklar, ne öğrenmeleri gerektiğini ve bunu en etkili şekilde sağlayacak olan yöntemin neler olduğu sorusunu cevaplamış olmaktadır. Yaklaşımın öğrenme yöntemleri belirlenirken, yaş, gelişim, istek ve ihtiyaçlar ele alınmalıdır (Tuğrul, 2002).

SONUÇ ve TARTIŞMA

Okul öncesi dönem, çocukların tüm davranışlarının şekillenmeye başladığı, kişilik gelişimlerinin temelini atıldığı bir dönem olması sebebiyle bu dönemde verilen eğitimin kalitesi son derece önem kazanmaktadır. Bu durum, çocukların ilgi, istek ve ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirilmiş, tüm gelişim alanlarını destekleyen, kalıcı öğrenme ortamları sunan eğitim programları uygulamalarının önemini ortaya koyar.

Çocukların ilgileri doğrultusunda belirlenen konuların derinlemesine araştırılmasını sağlayan proje çalışmaları; araştırma, keşfetme, neden sonuç ilişkileri kurma, problem çözme vb. bilişsel becerileri desteklemenin yanı sıra özgüven geliştirme, grupla beraber hareket edebilme, işbirliği yapma, paylaşım ve sorumluluk alma gibi diğer tüm gelişim alanlarını da olumlu yönde etkilemektedir. Bu içeriği destekleyecek bir araştırmada Bıçakçı (2009), proje yaklaşımli eğitimin anasınıfına devam eden altı yaş grubu çocuklarının gelişim becerilerine etkisini incelemiştir. Deney grubuna uygulanan “Proje Yaklaşımına Dayalı Eğitim Programı” sonrasında “Brigance Erken Gelişim Envanteri II” ile toplanan veriler, proje yaklaşımına dayalı eğitimin, çocukların gelişim alanları üzerinde etkili olduğu sonucunu ortaya koymuştur.

Geleneksel eğitim programlarının aksine öğretmenin rehber olduğu, öğrenme süreçlerinin daha uzun bir süreye yayılarak kapsamlı inceleme ve araştırmaların yapıldığı, kaynaklara çocukların ulaştığı, kısacası çocukların süreçte daha aktif rol aldıkları proje temelli eğitim programlarında öğrenmenin kalıcılığı sağlanmaktadır. Dede ve Yaman (2003), fen ve matematik öğretiminde proje çalışmalarının gereğini tartışmış, proje çalışmaları ile öğrencilerin konuları daha eğlenceli bir şekilde öğrendikleri, öğrencilerin kendilerine güven duydukları ortamlarda gerçek yaşam ile fen ve

matematik kavramları arasında ilişkiler geliştirdikleri, işbirlikçi problem çözme becerileri ortaya koydukları belirtmişlerdir. Bir başka çalışmada Gallick (2000), okul öncesi dönem çocukları ile uygulanan proje yaklaşımının aşamalarını ele almış, saç ve saç modelleri ile ilgili yürütülen projenin her aşamasına çocukların istekli olarak katılım gösterdiklerini, uygulamaların öğrenmede kalıcılık sağladığını ortaya koymuştur.

Yapılan çalışmaların okul ile sınırlı kalmadığı proje yaklaşımında, çocukların yaşadıkları çevre ve toplumla etkileşim içinde olmaları ve bu yolla okul ve toplum arasında etkileşimlerin sağlandığını söylemek mümkündür. Warner ve Pam (2001), ilkokul dönemi çocukları ile gerçekleştirilen “Göl yaşamının incelenmesi” adlı proje çalışmasının çocukların sosyal gelişimlerine etkisini incelemiştir. Araştırma bulguları çocukların gruba birlikte hareket etme, gruba liderlik etme, birlikte tartışarak sonuca ulaşma vb. becerilerinin olumlu yönde etkilendiğini ortaya koymuştur. Benzer sonuçlar ortaya koyan bir başka çalışmada Danyi vd. (2002), okul öncesi eğitime devam eden 83 çocukla elma projesini gerçekleştirmiş, projeye dört öğretmen, bilim uzmanları ve aileler dâhil edilmiştir. Araştırma bulguları, projenin her aşamasının da başarıyla gerçekleştirildiğini, özellikle alan gezileri, konuk çağırma gibi etkinliklerin son derece ilgi çektiğini, proje sonrasında sosyal duygusal gelişimin olumlu yönde etkilendiğini ortaya koymuştur.

Gelişimin büyük bir kısmının okul öncesi dönemde tamamlandığı göz önüne alındığında çocukların birbirleri ve toplumla etkileşim içinde buldukları, kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu taşıdıkları aynı zamanda tüm gelişim alanlarını destekleme özelliği bulunan proje yaklaşımından yararlanılması gerekmektedir.

ÖNERİLER

1. Proje çalışmalarının okul öncesi dönem çocukları üzerindeki olumlu etkileri düşünüldüğünde bu çalışmaların yaygınlaştırılması önerilebilir.
2. Okul öncesi öğretmenlerinin proje yaklaşımına dayalı eğitim programlarının içeriği, aşamaları, uygulanması hakkında bilgilendirilmesi ile ilgili seminer ve toplantıların yapılması sağlanabilir.
3. Proje çalışmalarına ailelerin katılımlarının artırılması ve bu yolla aile katılım çalışmalarının niteliklerinin artırılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Aslan, D. ve Köksal-Akyol, A. (2006). Okul Öncesi Eğitimde Proje Yaklaşımı. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 8(16), 67-105.
- Bıçakçı, M. Y. (2009). *Proje Yaklaşımına Dayalı Eğitimin Altı Yaş Çocuklarının Gelişim Alanlarına Etkisinin İncelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bıçakçı, M. Y. ve Gürsoy, F. (2010). Proje Yaklaşımına Dayalı Eğitimin Altı Yaş Çocuklarının Gelişimine Etkisinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(1), 307-316.
- Chard, S. C. (1998). *The project approach. (Book One)*. Newyork: Scholastic.
- Danyi, D., Sebest, H., Thomson, A.& Young, L. (2002). The Apple Project. *Early Childhood Research & Practice*, 4(2), 1-19. 1 Eylül 2009 tarihinde <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED471908.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Dede, Y. ve Yaman, S. (2003). Fen ve Matematik Eğitiminde Proje Çalışmalarının Yeri, Önemi ve Değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 117-132.

- Dizman-Özaslan, H. (2010). *Proje Yaklaşımına Dayalı Eğitimin Anasınıfına Devam Eden Çocukların Okul Olgunluğuna Etkisinin İncelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eliason, C.& Jenkins, L. (2003). *A practical guide to early childhood curriculum*. Upper Saddle River: Merrill Practice Hall.
- Gallick, B. (2000). The Hairy Head Project. *Early Childhood Research Practice*, 2(2), 1-46. 15 Ağustos 2009 tarihinde <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED446877.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Gültekin, M. (2005). İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Proje Tabanlı Öğrenmenin Öğrenme Ürünlerinin Etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 519-547.
- Hedges, H. (2004). A Whale of an Interest in Sea Creatures: The Learning Potential of Excursions. *Early Childhood Research and Practice*, 6(1). 10 Eylül 2010 tarihinde <http://ecrp.uiuc.edu/v6n1/hedges.html> sayfasından erişilmiştir.
- Helm, J. H. & Katz, L. G. (2001). *Young investigators. The project approach in the early years*. Newyork-London: Teachers College Press.
- Ho, R. (2001). Implementing Project Approach in Hong Kong Preschool. 2 Ağustos 2010 tarihinde <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED464732.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Kandır, A. ve Kurt, F. (2010). *Proje temelli okul öncesi eğitim programı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Kandır, A. ve Erdemir, N. (2002). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Proje Yaklaşımlı Uygulamalar. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 4(7), 25-33.
- Katz, L. G. & Chard, S.C. (2000). *Engaging children's minds: the project approach*. (Second Edition). Stanmford: Ablex Publishing Corporation.
- Korkmaz, H. ve Kaptan, F. (2001). Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 193-200.
- Kurt, F. (2007). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Beş Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Uyum ve Becerilerine Proje Yaklaşımlı Eğitim Programlarının Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Liu, K. C. & Chien, C. Y. (1998). Project Approach and Parent Involvement in Taiwan. *Childhood Education*. 74(2), 213-219.
- Roopnarine, J. L. & Jhonson, J. E. (2005). *Approaches to early childhood education*. Merrill: Prentice Hall.
- Schuler, D. (2000). The Project Approach: Meeting the State Standards. *Early Childhood Research and Practice*, 2(1), 1-25. 1 Eylül 2011 tarihinde <http://ecrp.illinois.edu/v2n1/Schuler.html> sayfasından erişilmiştir.
- Temel, Z. F., Kandır, A., Erdemir, N. ve Çiftçibaşı, H. K. (2003). *Okul öncesi eğitimde proje yaklaşımı ve program örnekleri*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Temel, Z. F. (Ed.). (2012). *Erken çocukluk eğitiminde yaklaşımlar ve programlar*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Tuğrul, B. (2002). Proje Yaklaşımının Temel Özellikleri. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 6(7). 71-79.
- Warner, L. & Pam, M. (2001). Studying Pond Life with Primary Age Children the Project Approach in Action. *Childhood Education*, 77(3), 139-143.
- Webster, T. (1991). Projects as Curriculum: Under What Conditions, *Childhood Education*, 67(4), 2-3.